

ДОМБАЙ Л.В.
ст. групи ОЕЕмз-21

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Метою експертного дослідження операцій з оплати праці є дослідження законності операцій з нарахування і виплати заробітної плати, обчислення утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці. Об'єктами економічної експертизи операцій з оплати праці є первинна документація, реєстри бухгалтерського обліку та фінансова звітність, пов'язані з розрахунками з оплати праці.

Джерелами інформації є нормативно-правові документи, внутрішні нормативні документи, первинні документи, реєстри синтетичного і аналітичного обліку, фінансова звітність підприємства.

При проведенні економічної експертизи розрахунків з оплати праці використовуються такі методи дослідження:

- арифметичної перевірки;
- взаємної звірки облікових реєстрів;
- нормативна перевірка господарських операцій;
- аналіз взаємозв'язку даних, відображених в досліджуваних документах (логічна звірка);
- економічний аналіз.

Арифметична перевірка полягає у перевірці правильності підсумкових показників одного і того ж документа (наприклад, підрахунок підсумку нарахованої заробітної плати). Може бути механічне завищення підсумків.

При методі взаємної звірки облікових реєстрів співставляють різні документи, що відображають одну і ту ж господарську операцію. Наприклад, експерт порівнює суми нарахованої заробітної плати, утримань і відрахувань у документах підприємства з аналогічними показниками у документах фіскальної служби.

Нормативна перевірка – перевірка змісту відображених в документі операцій діючим нормативним актам, інструкціям тощо. Можуть бути виявлені правильно оформлені, але незаконні за змістом документи. Нормативні невідповідності можуть свідчити і про фальсифікацію в тому бухгалтерському документі, в якому вони були виявлені.

Аналіз взаємозв'язку даних, відображених у досліджуваних об'єктах (наприклад, сум заробітної плати і пов'язаних з нею відрахувань), дозволяє оперативно виявити ділянки обліку, де допущені помилки, з метою більш детального їх дослідження.

Економічний аналіз застосовується в економічній експертизі розрахунків з оплати праці для виявлення й оцінювання причин, що впливають, наприклад, на несвоєчасну виплату заробітної плати і пошук можливостей своєчасного погашення заборгованості по зарплаті.

Експертиза розрахунків з оплати праці може проводитись суцільним або вибіркоvim методами. При цьому на вибір того чи іншого методу може вплинути специфіка питань, поставлених перед експертом замовником експертизи.

Наприклад, при експертизі невиплати заробітної плати перед експертом економістом ставлять такі питання: на яку суму нараховано заробітної плати і за який період; на яку суму виплачено заробітну плату і за який період; яка сума була виплачена і за який період; чи була можливість у підприємства в досліджуваному періоді своєчасно виплачувати заробітну плату.

Експертне дослідження починають з перевірки документального оформлення трудових відносин з працівниками підприємства. Перевіряються трудові договори, колективний договір, положення про оплату праці і преміювання, правила внутрішнього трудового розпорядку тощо, досліджується ступінь виконання штатної дисципліни, умови укладання трудових договорів, правомірність оплати праці за трудовими договорами (в тому числі за сумісництвом). При проведенні експертного дослідження перевіряється наявність підписів і печаток на трудових договорах, правильність оформлення усіх реквізитів у первинних і кадрових документах.

Експерт-економіст, вивчаючи операції з оплати праці, перевіряє правильність нарахування заробітної плати, відповідність сум у розрахунковій відомості показникам первинних документів з обліку робочого часу. Перевіряють й правильність визначення середнього заробітку, правильність і обґрунтованість нарахування премій, узгодженість даних синтетичного і аналітичного обліку по операціях з оплати праці. При виявленні помилок, розходжень чи невідповідностей експерт у своєму висновку зазначає суми відхилень.

Узагальнено методика економічної експертизи розрахунків з оплати праці включає такі етапи [2]:

1. Визначення достатності об'єктів наданих експерту для проведення експертизи і надання відповідей на поставлені запитання. При недостатності документів для проведення дослідження експерт подає клопотання про надання додаткових документів.

2. Дослідження об'єктів розглянутими вище методами, здійснення додаткових розрахунків, складання аналітичних таблиць.

Даний етап включає: аналіз штатної дисципліни; перевірку законності оплати праці тих працівників, які працюють за сумісництвом; перевірка правильності встановлення тарифних ставок і посадових окладів працівників підприємства; перевірка стану розрахунків з оплати праці (зіставлення показників поточної річної звітності з даними аналітичного і синтетичного обліку розрахунків з персоналом); перевірка правильності складання кошторисів і визначення фактичних обсягів виконаних будівельних і ремонтних робіт; перевірка правильності нарахування виплат за невідпрацьований час; перевірка порядку оплати відпусток; перевірка законності і правильності утримань із заробітної плати і нарахувань на фонд оплати праці; перевірка достовірності розрахункових відомостей; перевірка необґрунтованих виплат заробітної плати [1].

3. Формування висновку експерта у вигляді відповідей на поставлені замовником експертизи питання.

Розрахунки з персоналом з оплати праці були і залишаються найбільш трудомісткою ділянкою облікової роботи. А, отже, й проведення економічної експертизи даної ділянки вимагає високої компетентності експерта-економіста, його об'єктивності і незалежності.

Література

1. Мумінова-Савіна Г. Г. Судово-бухгалтерська експертиза: навчально-методичний посібник для самост. вивч. дисципліни / Г. Г. Мумінова-Савіна. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.

2. Пащенко Т. В. Методика судебно-бухгалтерской экспертизы невыплаты заработной платы [Электронный ресурс] / Т. В. Пащенко, Т. Г. Шешукова. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-sudebno-buhgalterskoj-ekspertizy-nevyplaty-zarabotnoy-platy>

3. Шокарова Л. Х. Особенности проведения судебно-бухгалтерской экспертизы расчётов по оплате труда [Электронный ресурс] / Л. Х. Шокарова, З. Х. Шогенцукова, Б. В. Казиева. – Режим доступа: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=18375>